

Možnosti využití kardiomyocytů vytvořených z indukovaných pluripotentních kmenových buněk konkrétního pacienta v medicíně

Doc. MUDr. Markéta Bébarová, Ph.D.

Fyziologický ústav

Lékařská fakulta

Masarykova univerzita

Úvod

Lidské odvozené kardiomyocyty – Co je to?

- kardiomyocyty vytvořené z lidských pluripotentních kmenových buněk indukovaných z jiných diferencovaných buněk, obvykle z fibroblastů (kůže, moč)

Úvod

Lidské odvozené kardiomyocyty – Co je to?

- kardiomyocyty vytvořené z lidských pluripotentních kmenových buněk indukovaných z jiných diferencovaných buněk, obvykle z fibroblastů (kůže, moč)

Nejvhodnější buněčný model ke studiu lidských chorob!

- **výhody**
  - neomezený zdroj jakýchkoliv specializovaných buněk
  - modelování srdečních (i jiných) geneticky podmíněných chorob v kultivační misce
  - umožňují charakterizovat biologické mechanismy, které jsou podkladem lidských chorob
  - výkonný model pro personalizovaný skrínig léčiv

Úvod

Lidské odvozené kardiomyocyty – Co je to?

- kardiomyocyty vytvořené z lidských pluripotentních kmenových buněk indukovaných z jiných diferencovaných buněk, obvykle z fibroblastů (kůže, moč)

Nejvhodnější buněčný model ke studiu lidských chorob!

- **výhody**
  - neomezený zdroj jakýchkoliv specializovaných buněk
- **nevýhody**
  - nezralé buňky, odlišný fenotyp od adultních buněk
  - lišící se buněčné charakteristiky díky různým diferenciačním protokolům užívaným v jednotlivých studiích
  - náklady

Úvod

Lidské odvozené kardiomyocyty – Historie

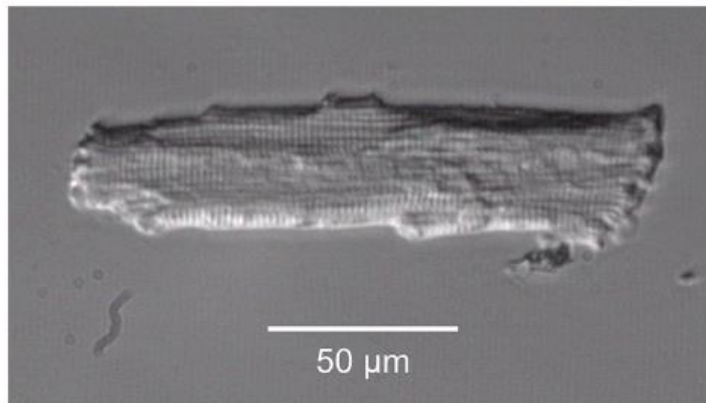
- **2006** – Takahashi a Yamanaka odhalili, jak reprogramovat diferencovanou buňku na pluripotentní (podobnou embryonálním kmenovým buňkám)
- **2009** – první popis kardiomyocytů odvozených z hiPSC (Zhang *et al.*)
- pokračovalo úsilí vyvinout protokol, který dá vzniknout velkému počtu kardiomyocytů odvozených z hiPSC (definované kultivační médium, specifické matrice, komerčně dostupná diferenciační média, ...)
- **v současnosti** k dispozici poměrně jednoduchý a chemicky definovaný **3-krokový protokol**, který dává vzniknout populaci buněk tvořené až z **80-90% kardiomyocyty**

Úvod

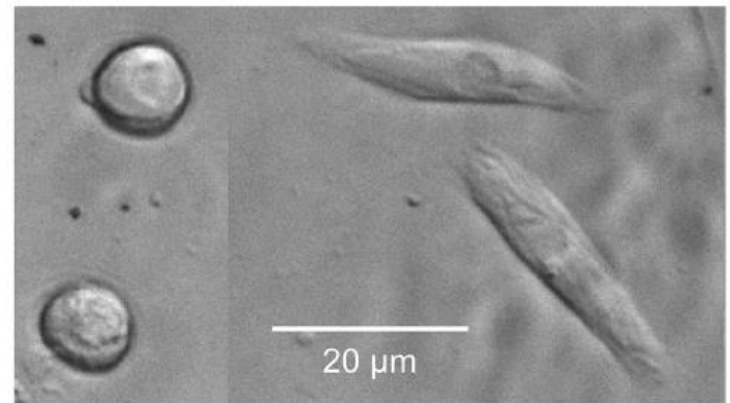
Lidské odvozené kardiomyocyty – Zralost

- velmi důležitá pro následné využití buněk
- **obecně vykazují nezralé znaky** v:
  - morfologii
  - cytoskeletálních proteinech
  - organizaci
(chybějící t-tubuly, dezorganizované sarkomery, nezralé hospodaření s Ca^{2+})

dospělý lidský komorový KM

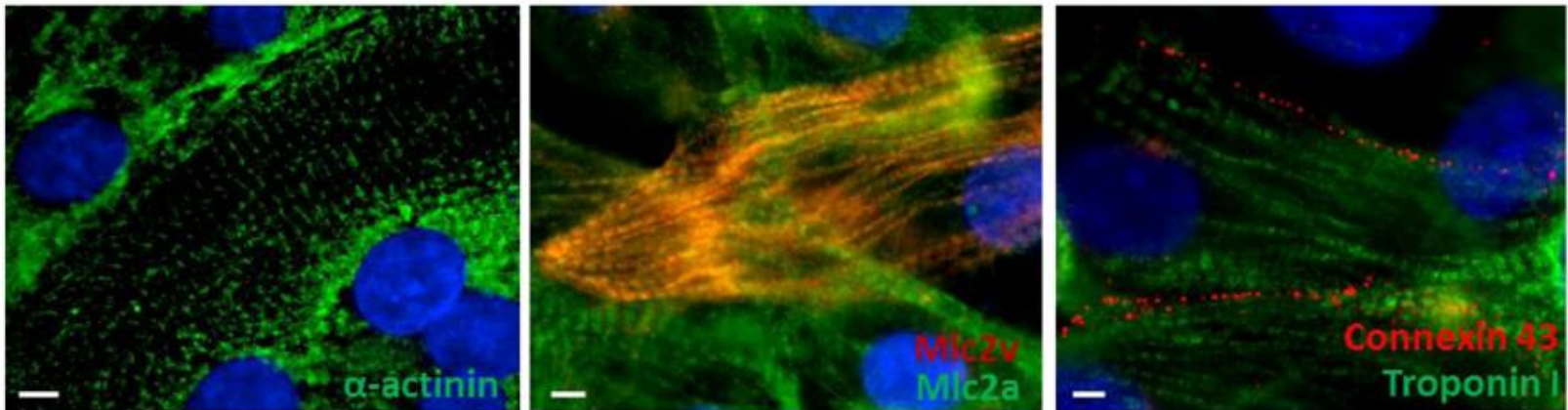
KM odvozený z hiPSC

Meijer van Putten *et al.*, *Front Physiol* 2015; 6: 7

Úvod

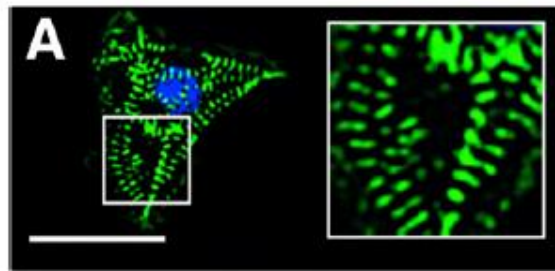
Lidské odvozené kardiomyocyty – Struktura

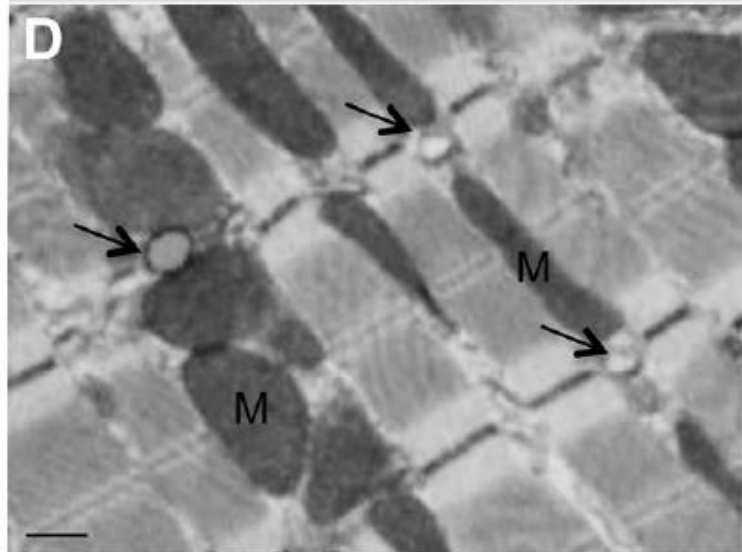
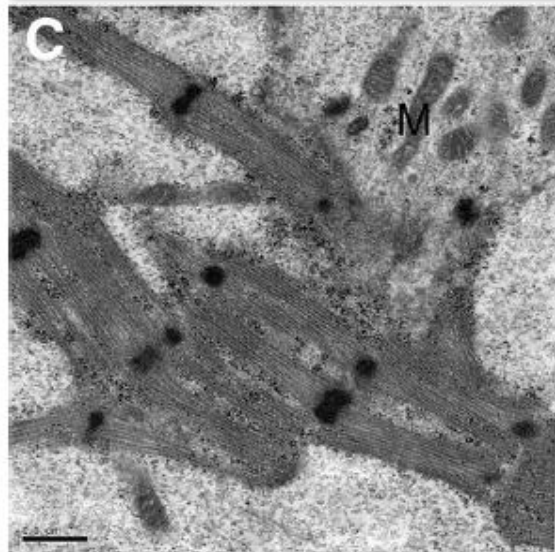
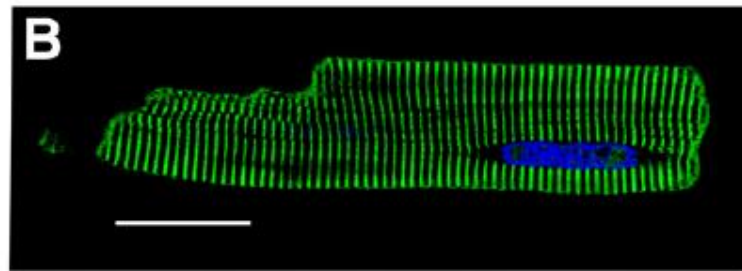
Úvod

Lidské odvozené kardiomyocyty – Struktura

KM odvozený z hiPSC

adultní KM potkana

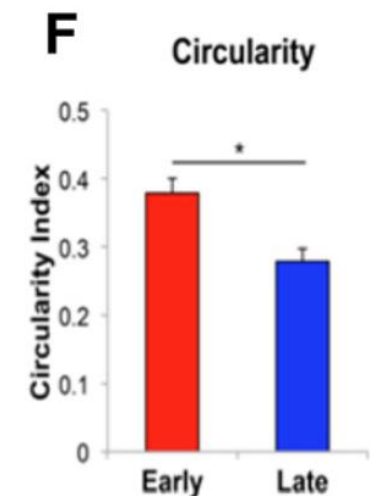
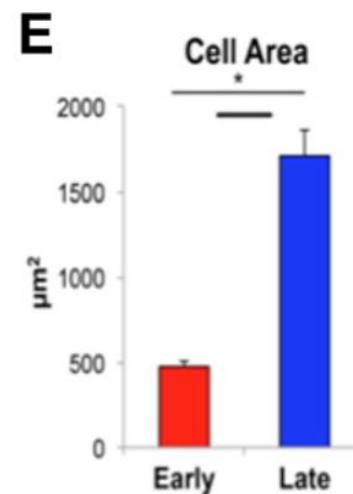
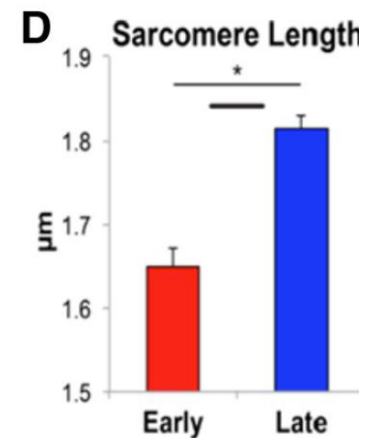
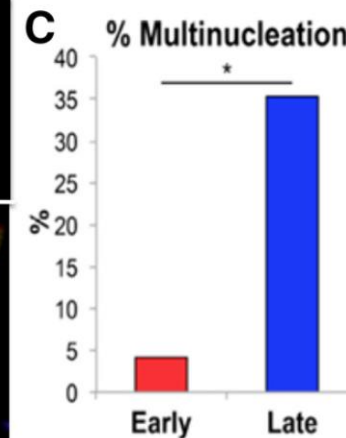
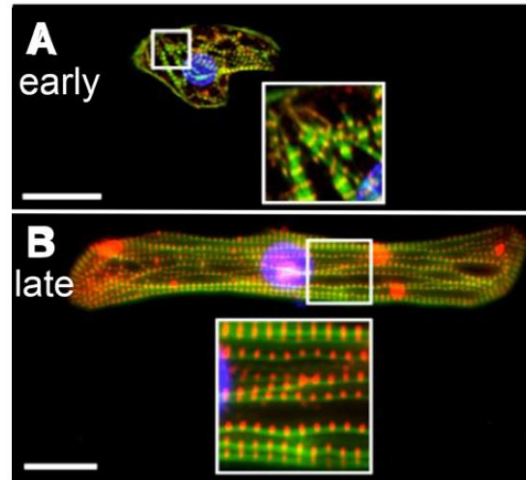

Úvod

Lidské odvozené kardiomyocyty – Struktura

časný KM
odvozený
z hiPSC

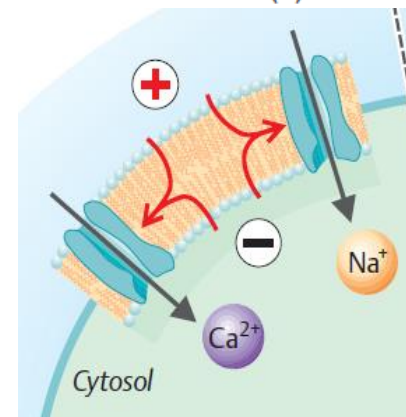
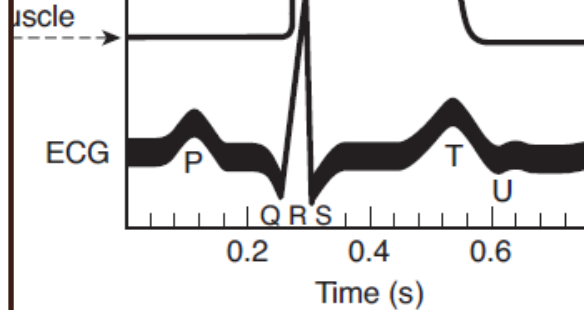
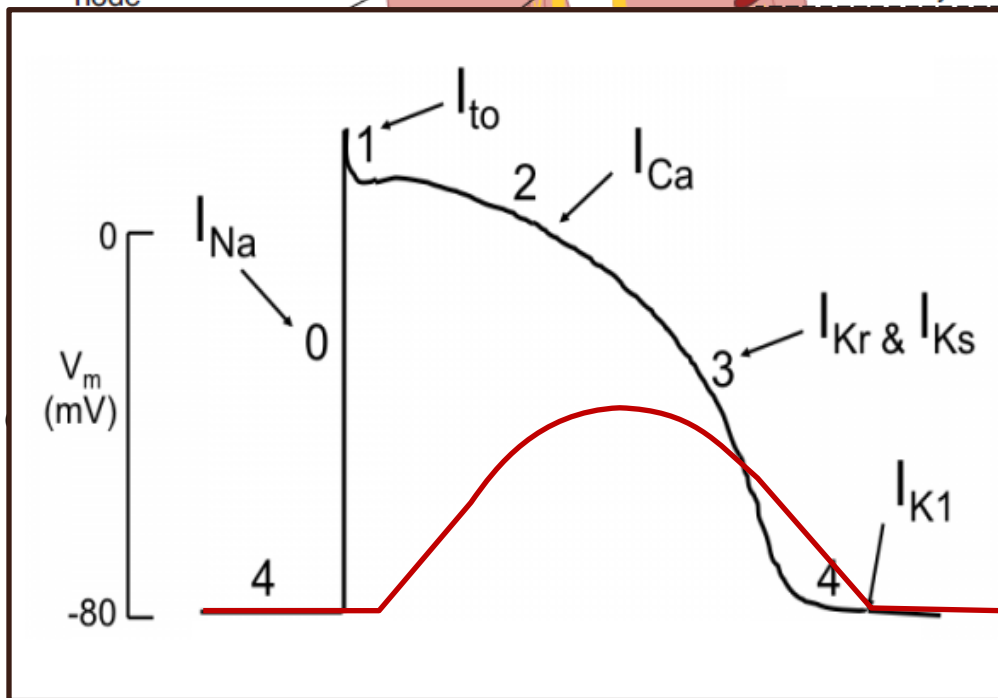
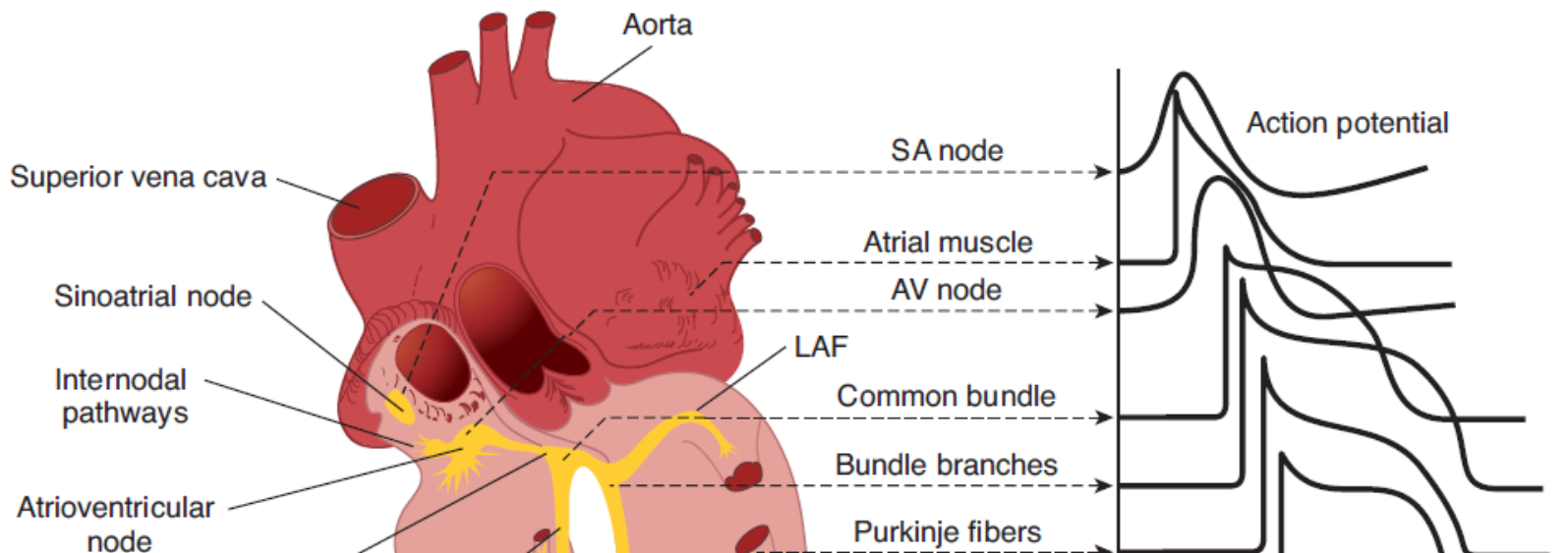
pozdní KM
odvozený
z hiPSC

Úvod

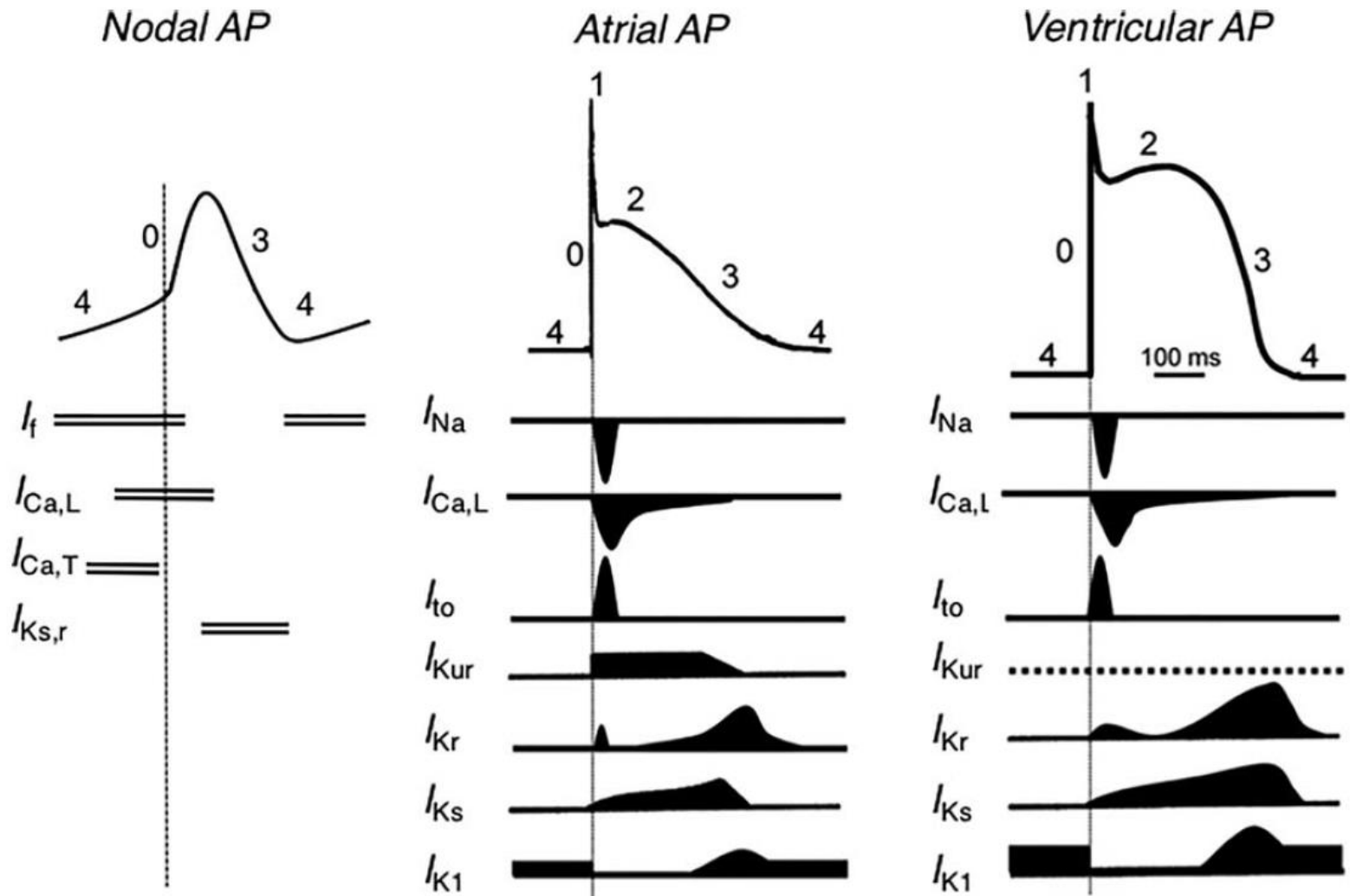
Lidské odvozené kardiomyocyty – Zralost

- velmi důležitá pro následné využití buněk
- **obecně vykazují nezralé znaky** v:
  - morfologii
  - cytoskeletálních proteinech
  - organizaci
(chybějící t-tubuly, dezorganizované sarkomery, nezralé hospodaření s Ca^{2+})
  - exprese iontových kanálů

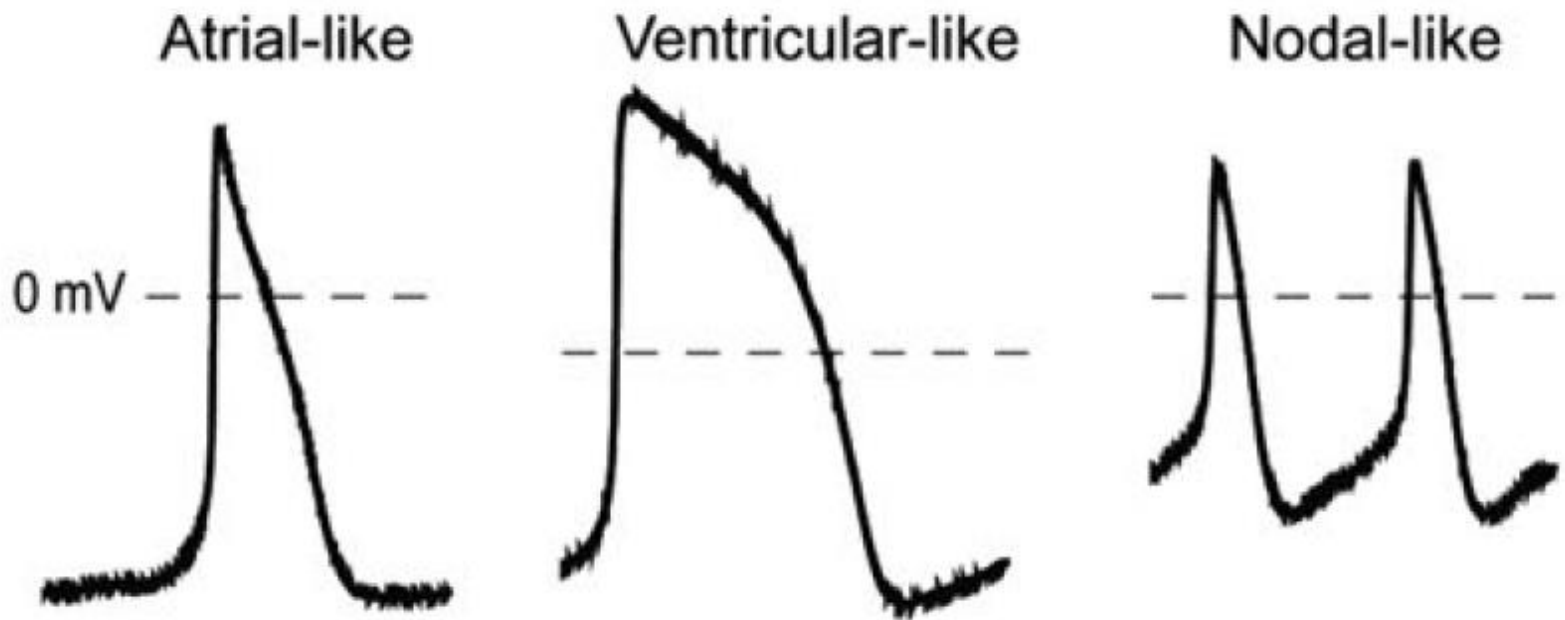
http://tmedweb.tulane.edu/tmedwiki/doku.php/intro_to_the_heart_cardiac_electrophysiology

Elektrofyzilogické charakteristiky srdečních buněk

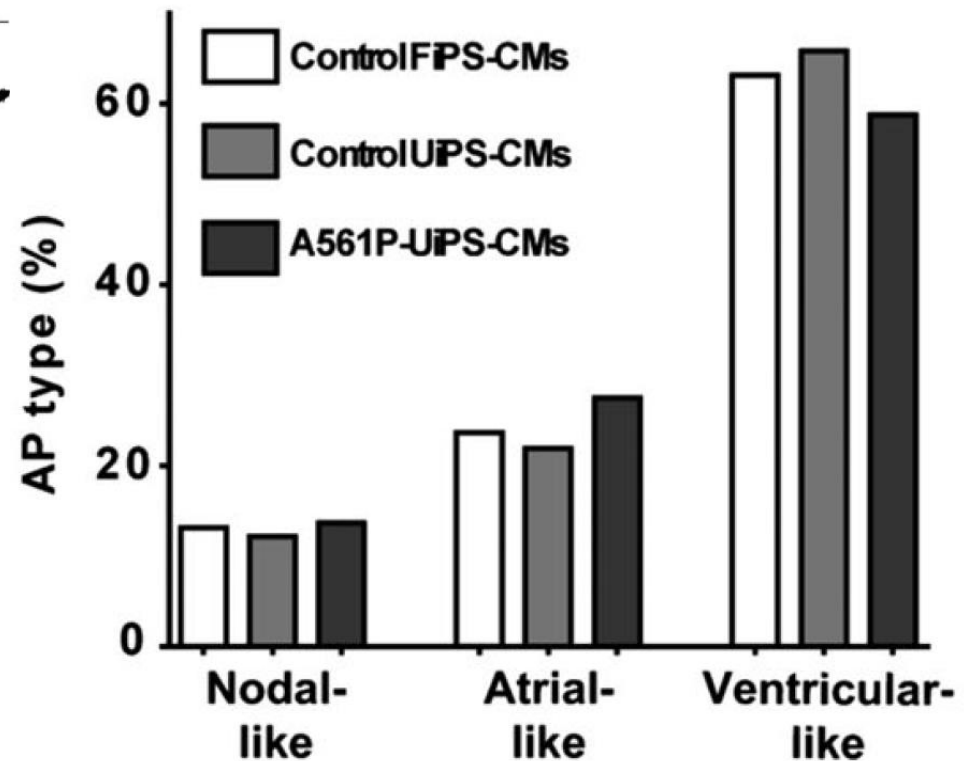
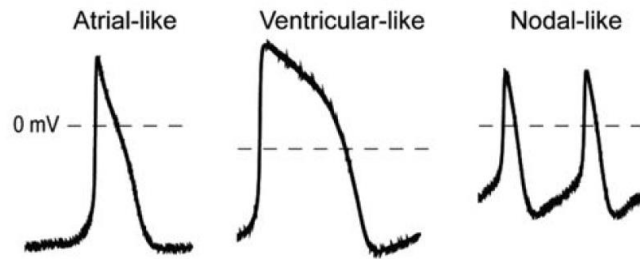
Úvod

Lidské odvozené kardiomyocyty – Funkce

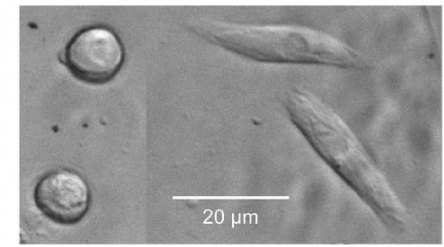
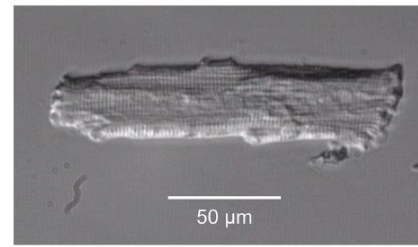

Úvod

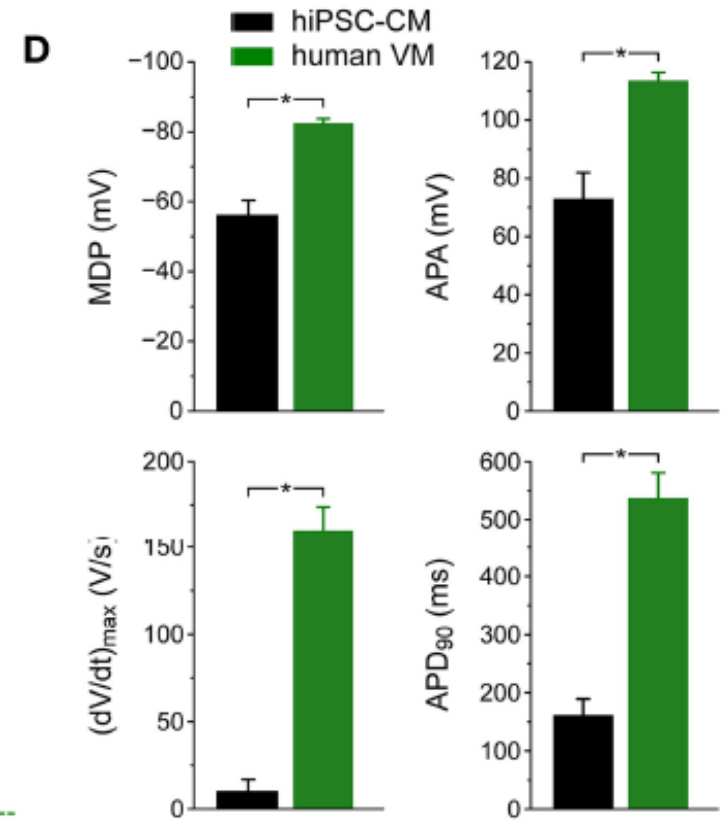
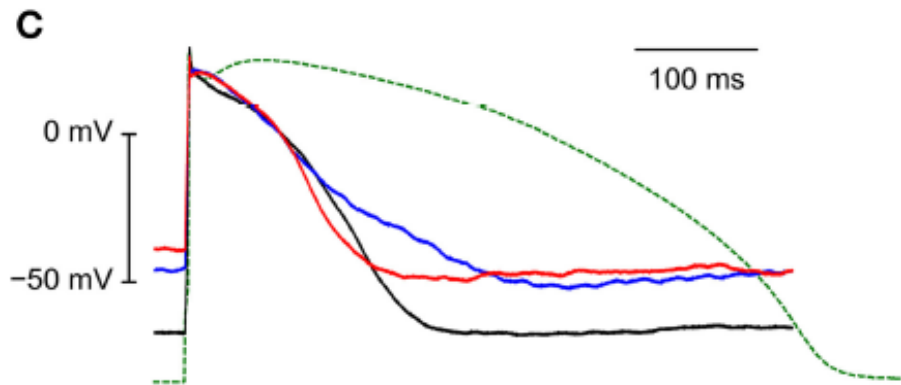
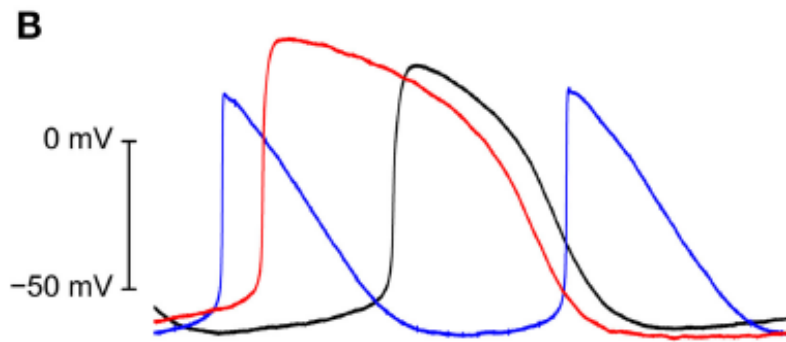
Lidské odvozené kardiomyocyty – Funkce

Úvod

Lidské odvozené kardiomyocyty – Funkce

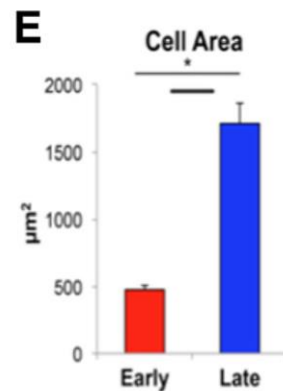
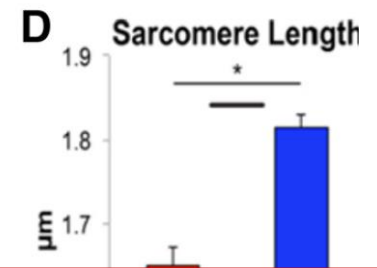
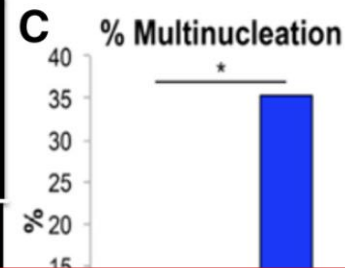
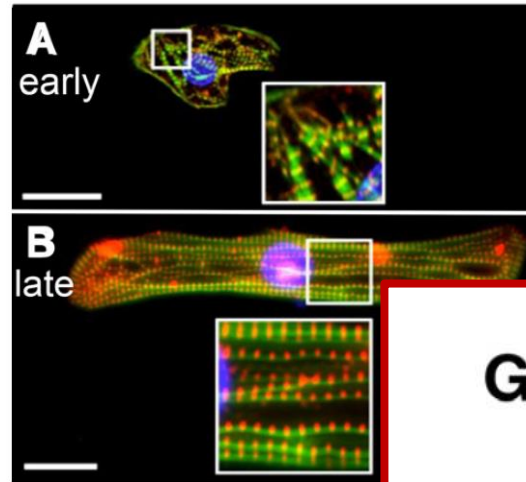

Úvod

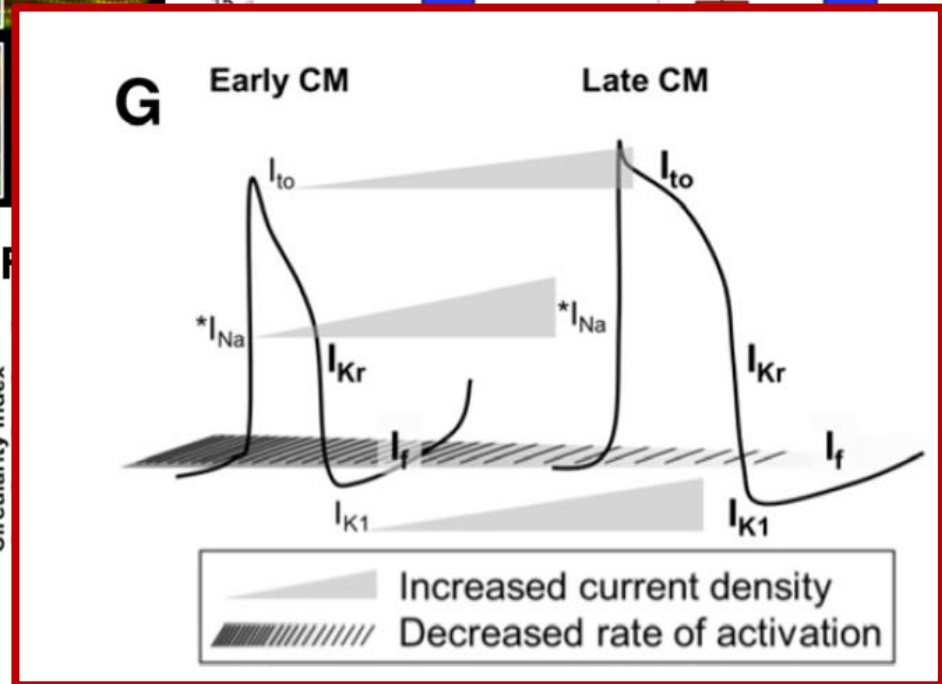
Lidské odvozené kardiomyocyty – Funkce

časný KM
odvozený
z hiPSC

pozdní KM
odvozený
z hiPSC

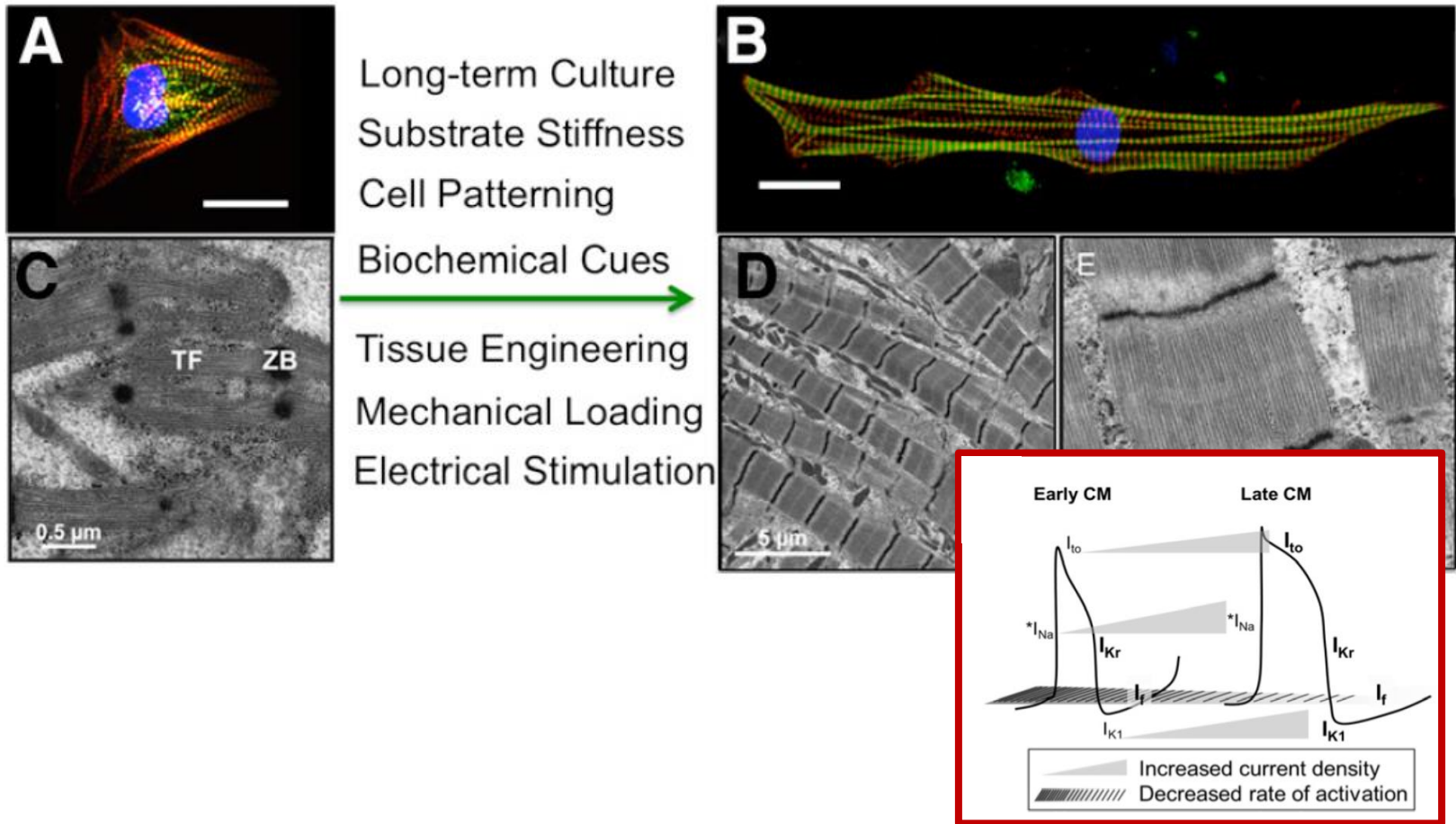
Circularity Index

Úvod

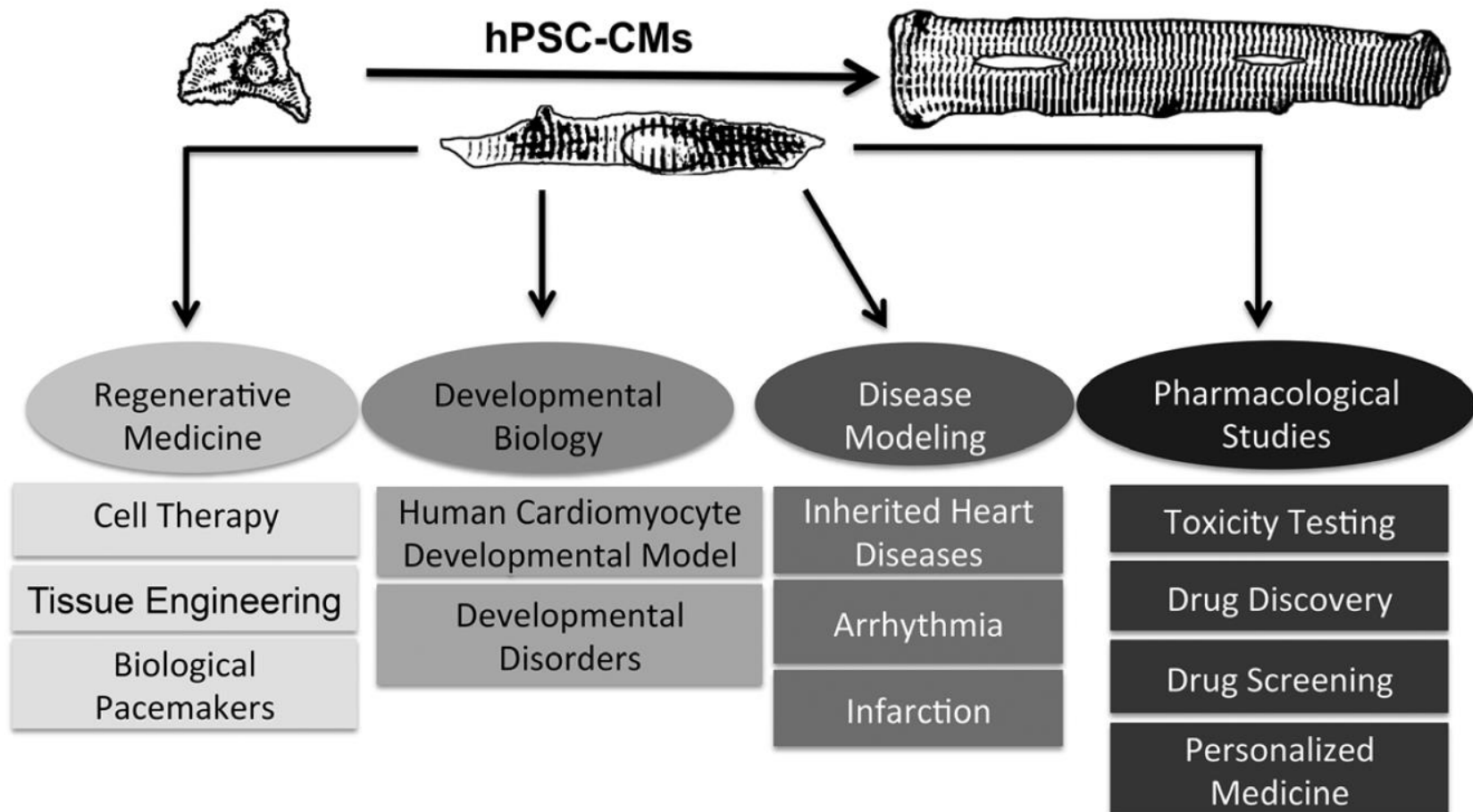
Lidské odvozené kardiomyocyty – Zralost

Yang *et al.*, *Circ Res* 2014; 114: 511-23

Úvod

Lidské odvozené kardiomyocyty – Využití

Yang *et al.*, *Circ Res* 2014; 114: 511-23

Vybrané studie používající lidské odvozené kardiomyocyty

Modelování dědičných arytmií

Syndrom dlouhého QT (LQTS)

Jervell A, Lange-Nielsen F. Congenital deaf-mutism, functional heart disease with prolongation of the Q-T interval and sudden death. *Am Heart J* **1957**;54:59-68.

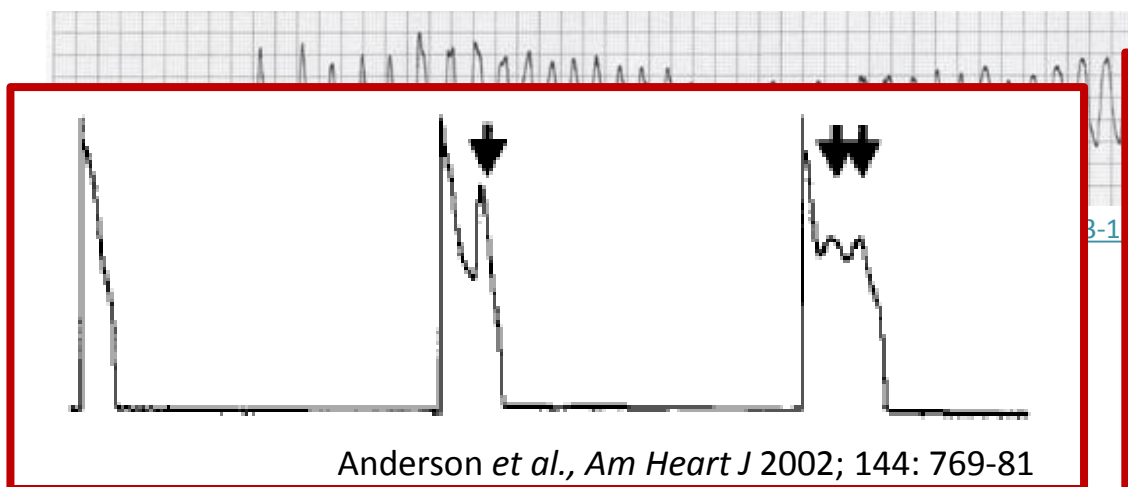
Romano C, Gemme G, Pongiglione R. Aritmie cardiache rare dell'età pediatrica. *Clin Pediatr* **1963**;45:656-83.

Ward OC. A new familial cardiac syndrome in children. *J Ir Med Assoc* **1964**;54:103-6.

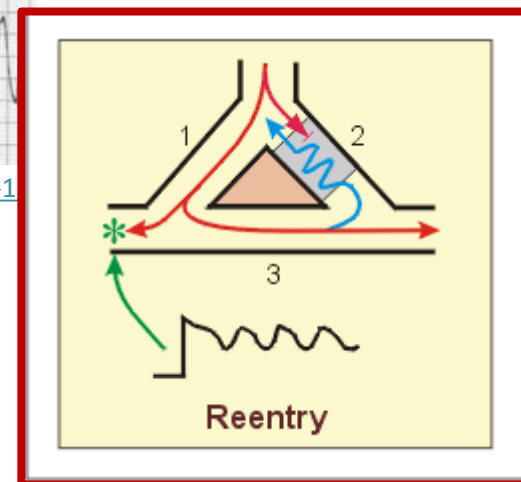

QTc (Bazett) = 530 ms

(<http://bestpractice.bmj.com/best-practice/monograph/829/diagnosis/step-by-step.html>; z osobní sbírky Dr. J.P. Dauberta)

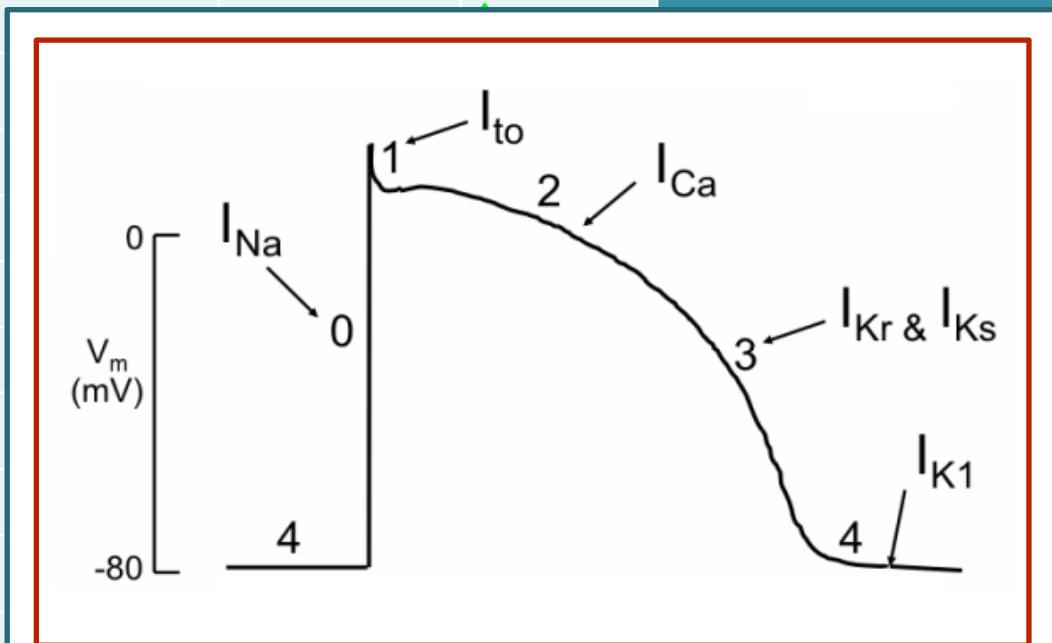

Anderson et al., *Am Heart J* 2002; 144: 769-81

Dědičný LQTS

podtyp	gen	bílkovina	iontový proud	dysfunkce	poprvé popsáno
LQTS 1	KCNQ1	Kv7.1	I_{Ks}	↓	Keating et al. (1991)
LQTS 2	KCNH2	Kv11.1 (hERG)	I_{Kr}	↓	Curran et al. (1995)
LQTS 3	SCN5A				
LQTS 4	ANK2				
LQTS 5	KCNE1				
LQTS 6	KCNE2				
LQTS 7	KCNJ2				
LQTS 8	CACNA1C				
LQTS 9	CAV3				
LQTS 10	SCN4B				
LQTS 11	AKAP9				
LQTS 12	SNTA1				
LQTS 13	KCNJ5				

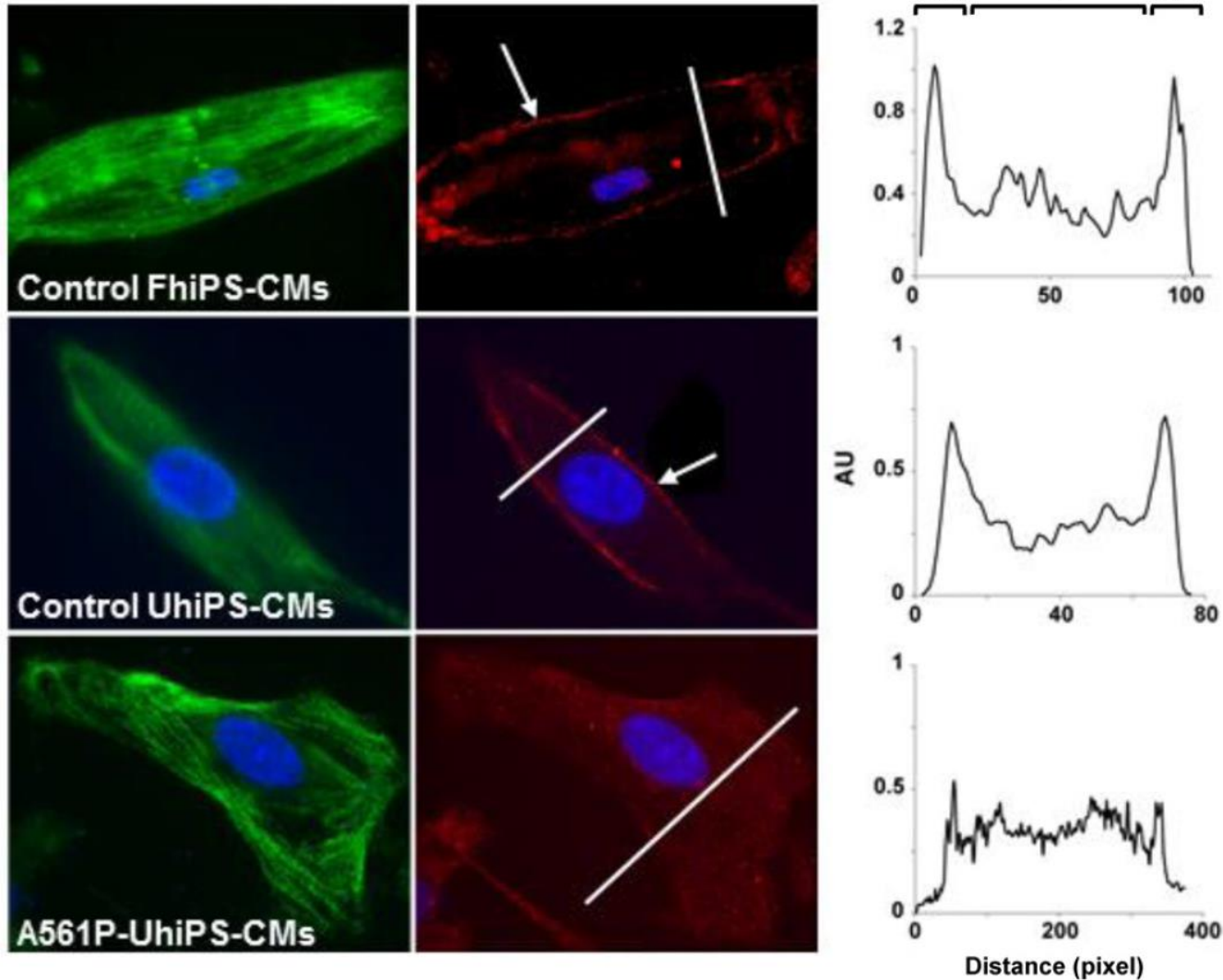

http://tmedweb.tulane.edu/tmedwiki/doku.php/intro_to_the_heart_cardiac_electrophysiology

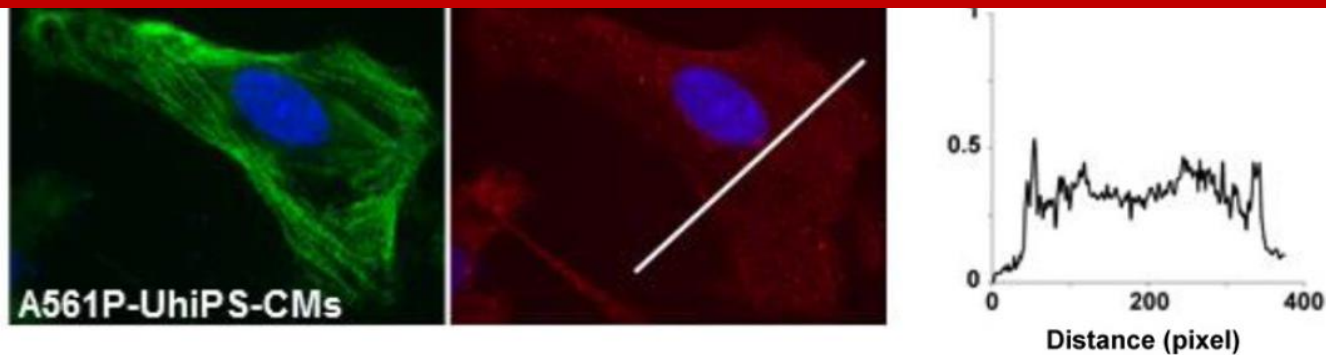
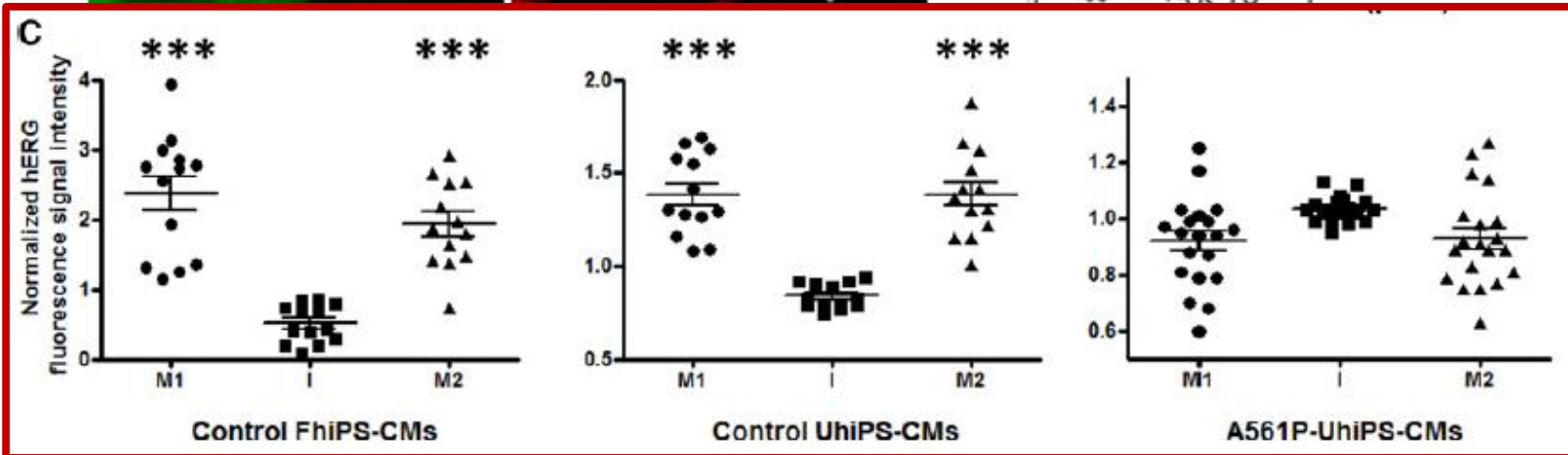
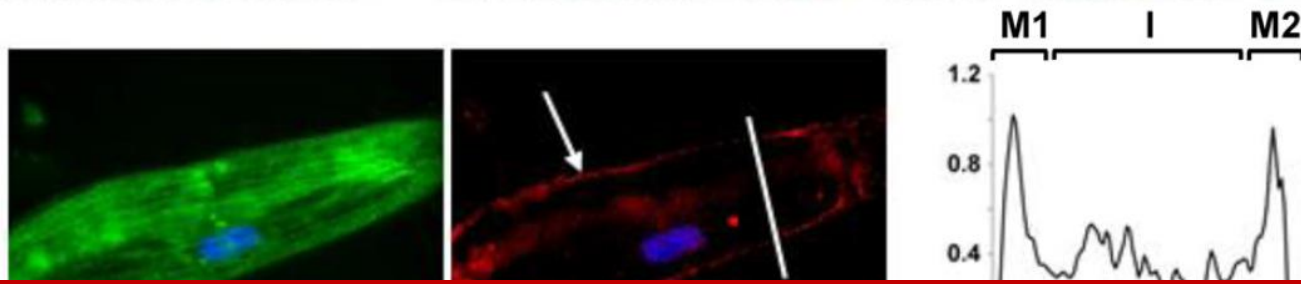
Dědičný LQTS

podtyp	gen	bílkovina	iontový proud	dysfunkce	poprvé popsáno
LQTS 1	KCNQ1	Kv7.1	I_{Ks}	↓	Keating et al. (1991)
LQTS 2	KCNH2	Kv11.1 (hERG)	I_{Kr}	↓	Curran et al. (1995)
LQTS 3	SCN5A	Nav1.5	I_{Na}	↑	Wang et al. (1995)
LQTS 4	ANK2	Ankyrin B	kotvicí protein (I_{NaK} , I_{NaCa} , I_{Na})	↓	Mohler et al. (2003)
LQTS 5	KCNE1	minK	I_{Ks}	↓	Schulze-Bahr et al. (1997)
LQTS 6	KCNE2	MiRPI	I_{Kr}	↓	Abbott et al. (1999)
LQTS 7	KCNJ2	Kir2.1	I_{K1}	↓	Plaster et al. (2001)
LQTS 8	CACNA1C	Cav1.2	I_{Ca-L}	↑	Splawski et al. (2004)
LQTS 9	CAV3	M-kaveolin	kotvicí protein (I_{Na})	↓	Vatta et al. (2006)
LQTS 10	SCN4B	Navβ.4	I_{Na}	↑	Medeiros-Domingo et al. (2007)
LQTS 11	AKAP9	Yotiao	kotvicí protein (I_{Ks})	↓	Chen et al. (2007)
LQTS 12	SNTA1	α1-syntrofin	protein cytoskeletu (I_{Na})	↓	Ueda et al. (2008)
LQTS 13	KCNJ5	Kir3.4	$I_{K(Ach)}$	↓	Yang et al. (2010)

Modelování LQT2

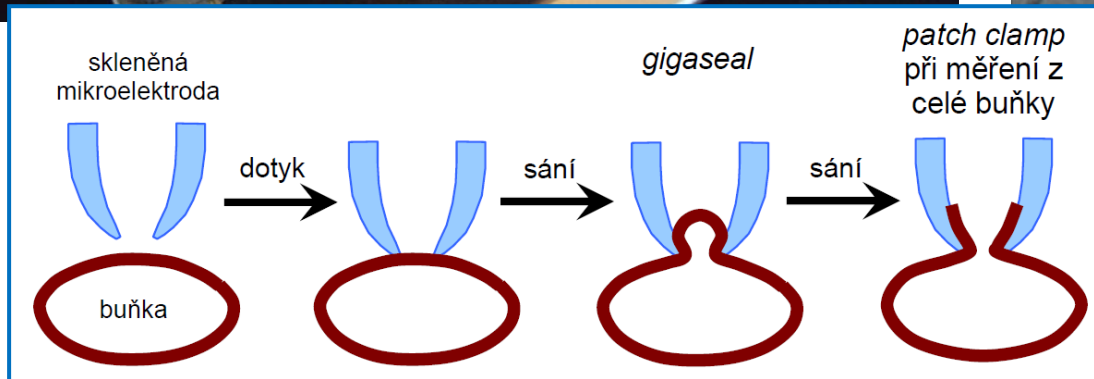
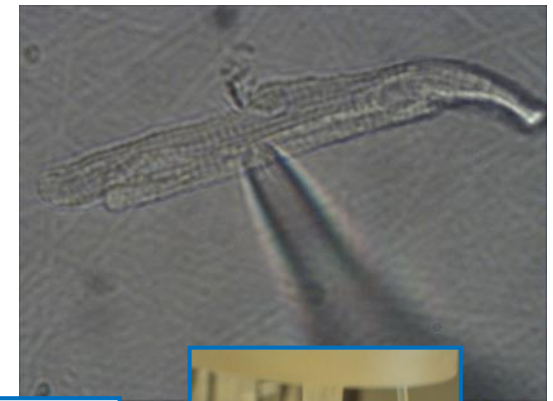
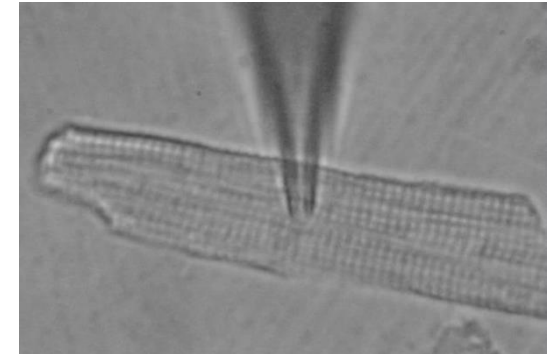
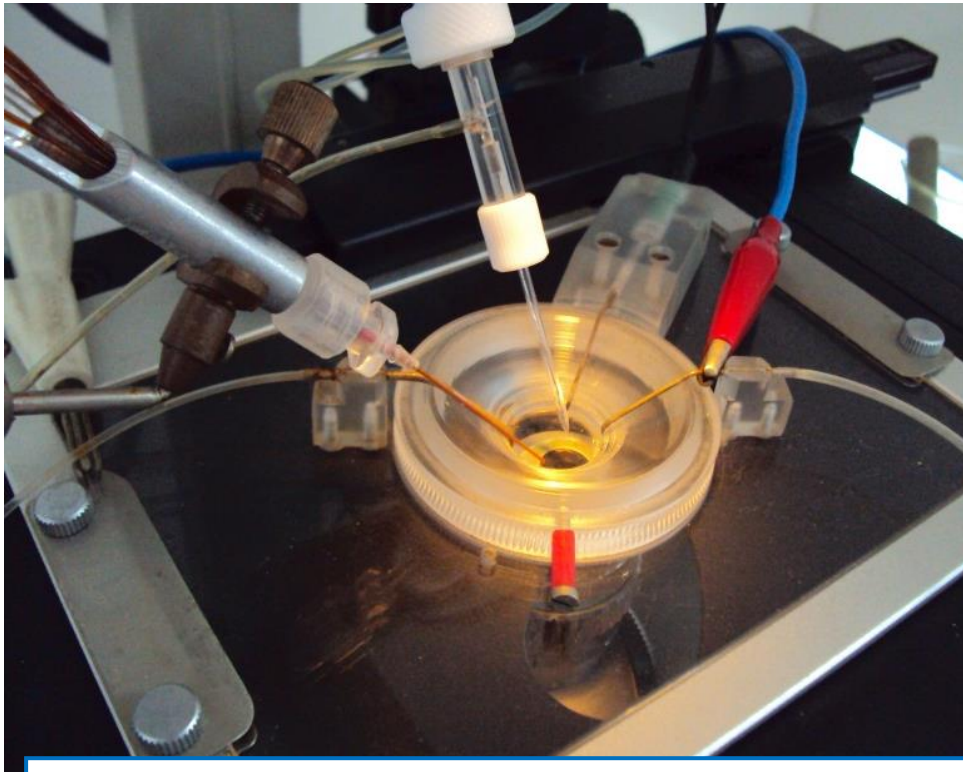

Modelování LQT2

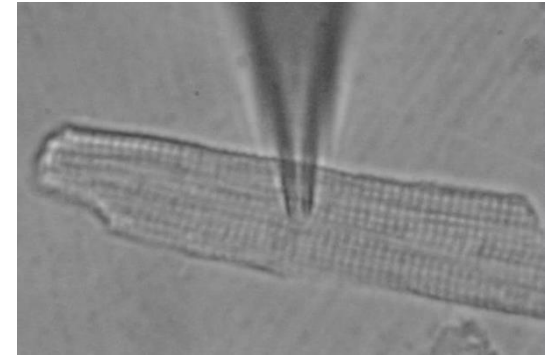

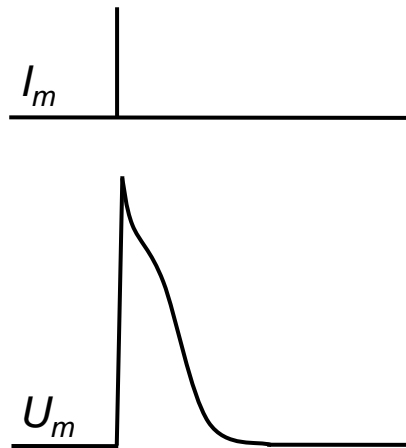
Whole Cell Patch Clamp

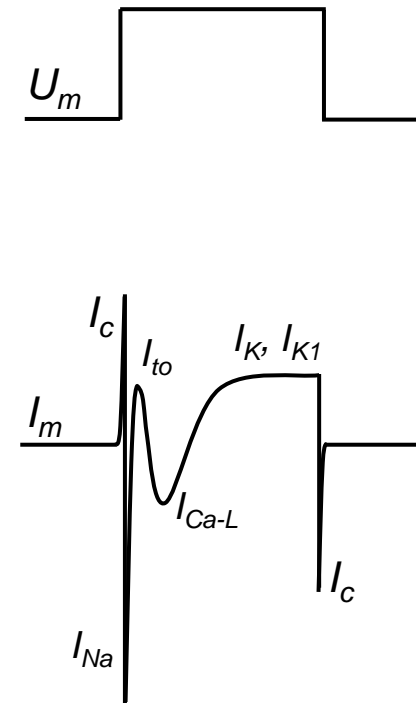
Whole Cell Patch Clamp

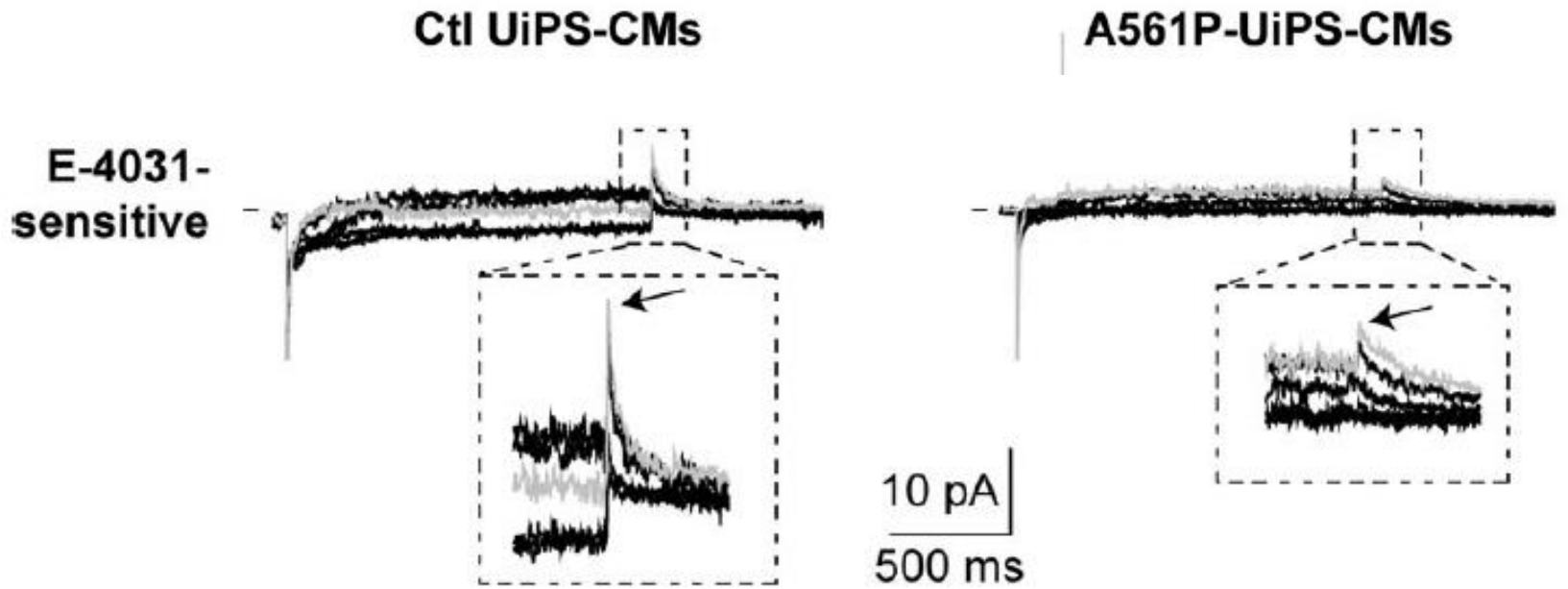
current clamp mode

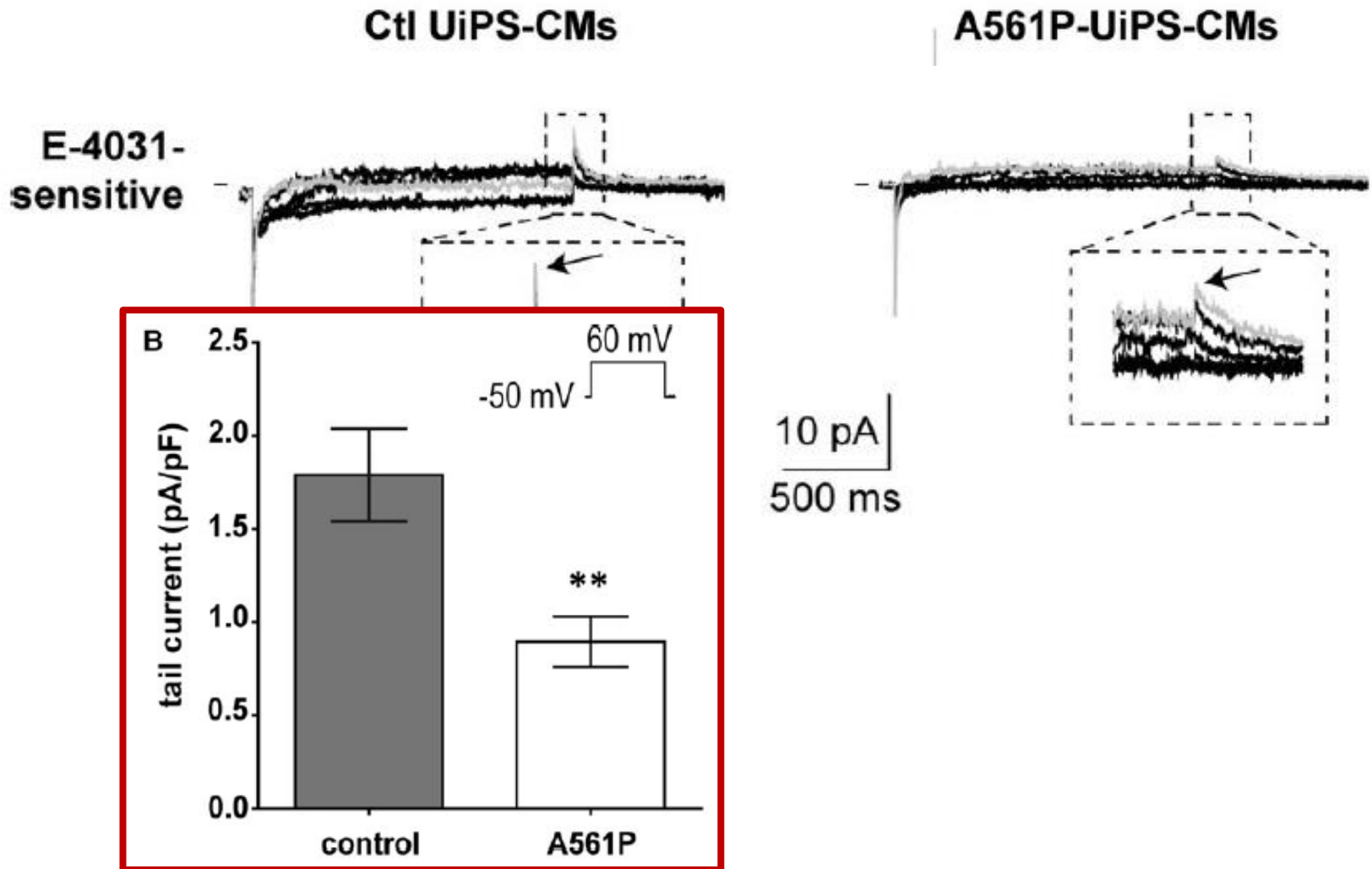
voltage clamp mode

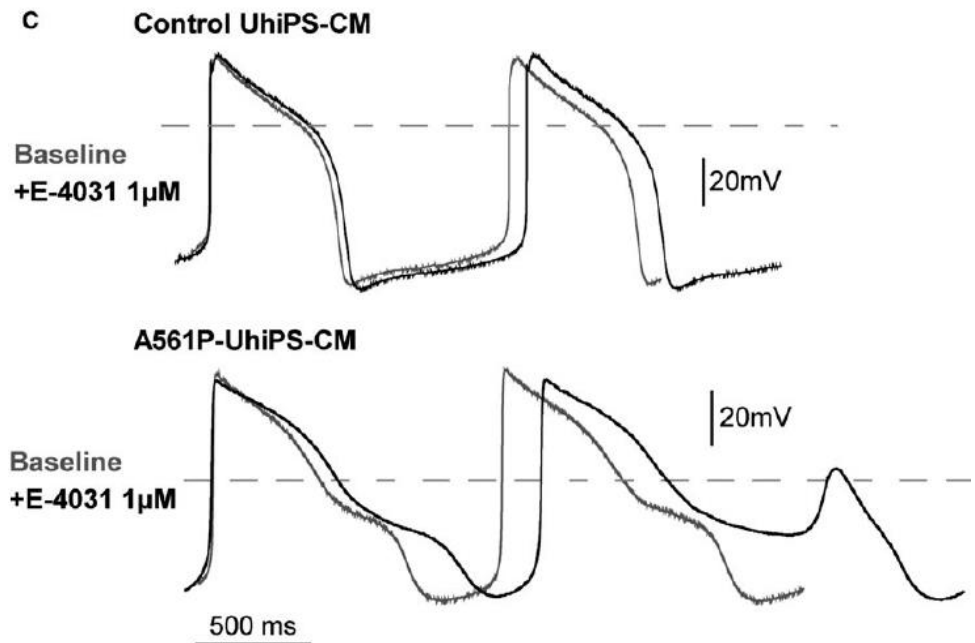
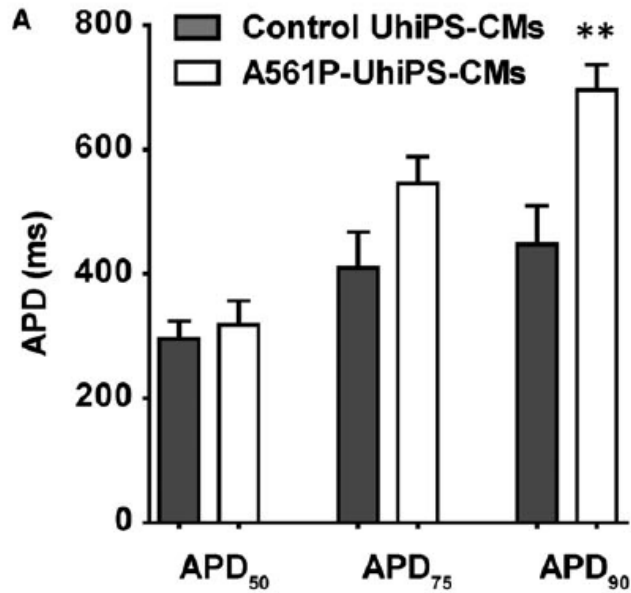
Modelování LQT2

Modelování LQT2

Modelování LQT2

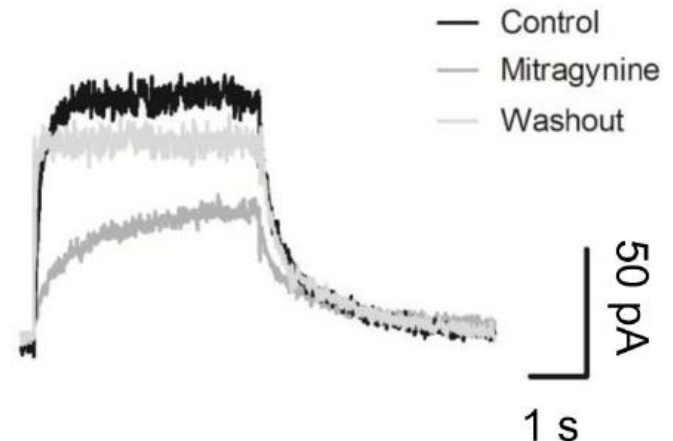
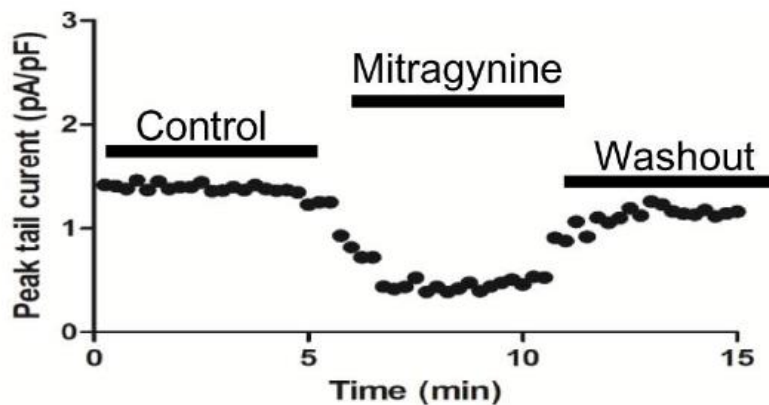

Vybrané studie používající lidské odvozené kardiomyocyty

Farmakologické studie

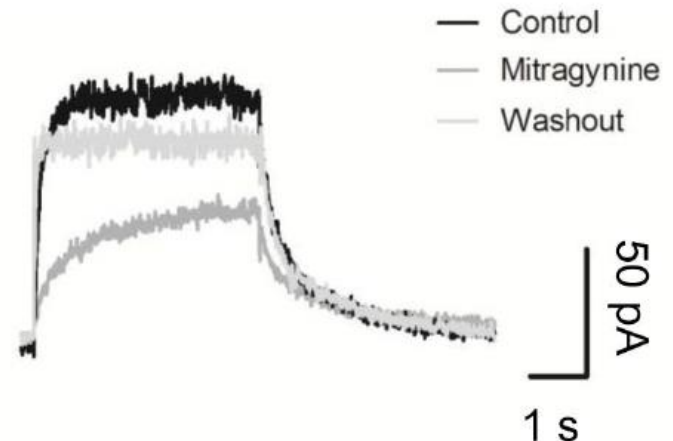
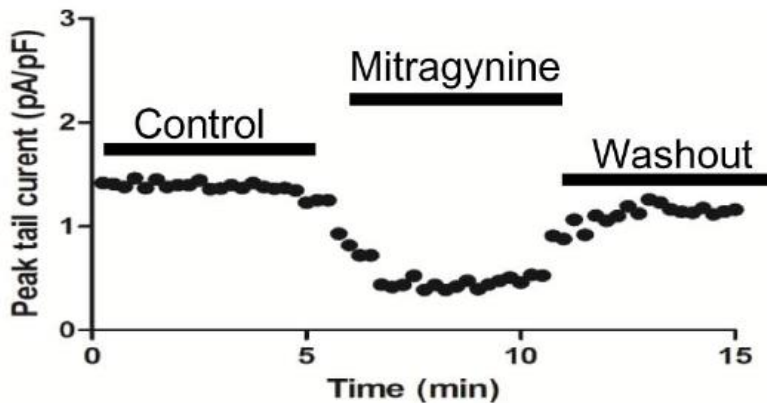
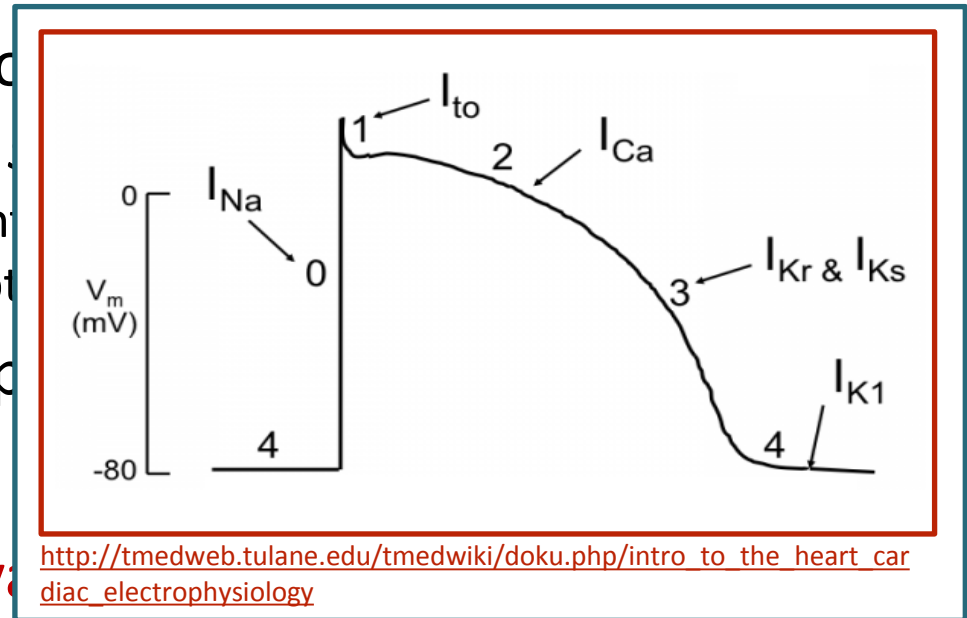
Mitragynin

- hlavní bioaktivní sloučenina v extraktu z listů rostliny *Mitragyna speciosa* (Kratom)
(léčivý rostlinný stimulant s efekty podobnými opioidům; léčba chronické bolesti a symptomů z odnětí opioidů)
- popsány smrtelné příhody asociované se zástavou srdce
- inhibice I_{Kr} pozorována v KM odvozených z hiPSC

Mitragynin

- hlavní bioaktivní složka rostliny *Mitragyna* (léčivý rostlinný stimulant chronické bolesti a symptomy)
- popsány smrtelné poruchy srdce
- inhibice I_{Kr} pozorováno

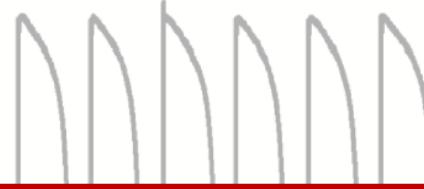

Mitragynin

Paced APs (1 Hz)
Control

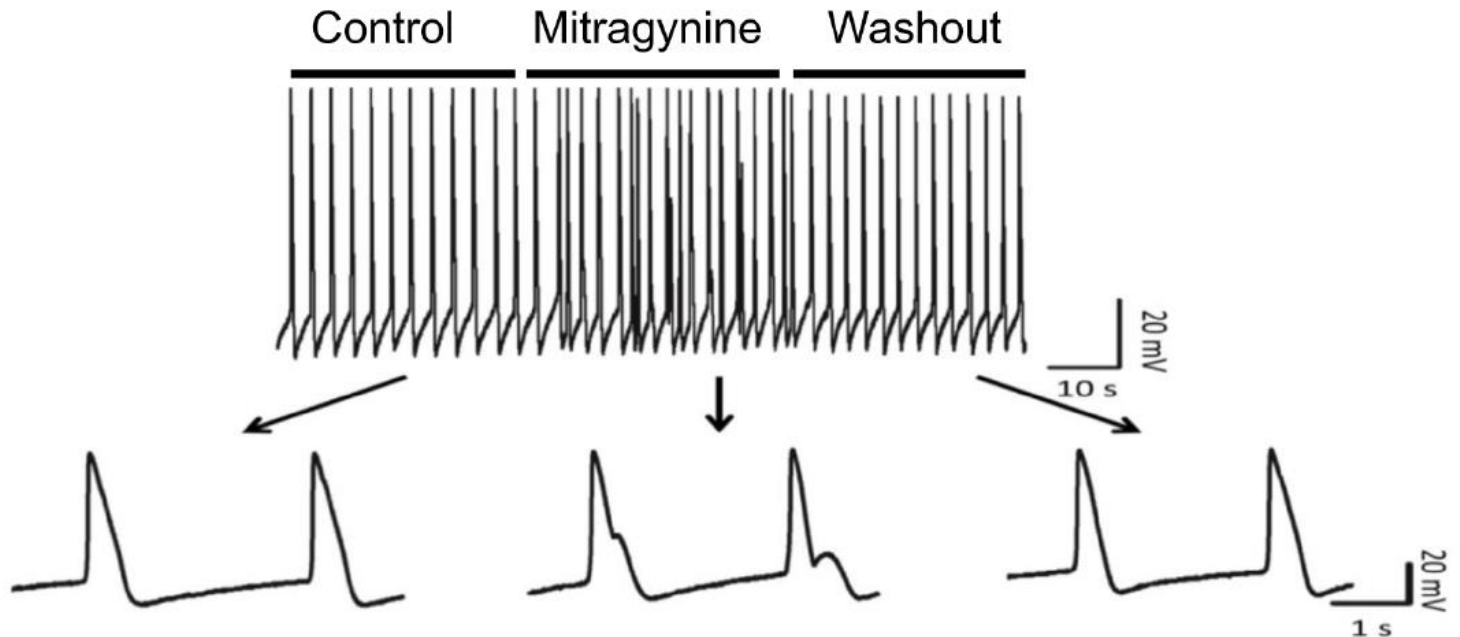
Mitragynine

Overlay

EADs recorded in spontaneous APs

50 pA
s

Nefazodon

- antidepressivum druhé generace
- stoupá počet studií poukazujících na pochybnosti ohledně bezpečnosti použití (arytmie)
- inhibice I_{Kr} pozorována v KM odvozených z hiPSC

